

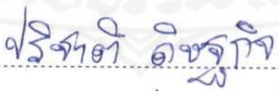
หัวข้อวิทยานิพนธ์ การจัดการการผลิตและส่วนประสมการตลาดให้คชชนชาวของเกษตรกร
ในจังหวัดอุบลราชธานี
ชื่อและนามสกุล นายสุพัฒน์ เจะปก
แขนงวิชา การจัดการการเกษตร
สาขาวิชา เกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา 1. รองศาสตราจารย์ ดร. สัจจา บรรจงศิริ
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ปรีชาติ คิชฎิกิจ

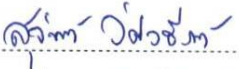
วิทยานิพนธ์นี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 28 ตุลาคม 2559

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(อาจารย์ ดร. อุทัย อันพิมพ์)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. สัจจา บรรจงศิริ)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ปรีชาติ คิชฎิกิจ)

..... ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร. สุจินต์ วิศวรณานนท์)

ชื่อวิทยานิพนธ์ การจัดการการผลิตและส่วนประสมการตลาดเห็ดขอนขาวของเกษตรกร
ในจังหวัดอุบลราชธานี

ผู้วิจัย นายสุพัฒน์ เจะปก รหัสนักศึกษา 2589002217

ปริญญา เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการทรัพยากรเกษตร)

อาจารย์ที่ปรึกษา (1) รองศาสตราจารย์ ดร. สัจจา บรรจงศิริ (2) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ปรีชาดิ คิชฌกิจ
ปีการศึกษา 2558

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพสังคมและเศรษฐกิจของผู้ผลิตเห็ดขอนขาวของเกษตรกร 2) การจัดการการผลิตเห็ดขอนขาวของเกษตรกร 3) การจัดการส่วนประสมการตลาดเห็ดขอนขาวของเกษตรกร 4) ต้นทุนการผลิตและผลตอบแทนจากการผลิตเห็ดขอนขาวของเกษตรกร และ 5) ปัญหาและแนวทางการพัฒนาในการผลิตเห็ดขอนขาวของเกษตรกร

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ประชากรคือเกษตรกรผู้เพาะเห็ดขอนขาวในจังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 37 ราย ศึกษาจากประชากรทั้งหมด เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหาโดยใช้การจำแนกและจัดกลุ่มข้อมูล

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้เพาะเห็ดส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 43.73 ปี การศึกษาในระดับประถมศึกษาตอนปลาย มีประสบการณ์ผลิตเห็ด เฉลี่ย 8.46 ปี มีสมาชิกในครัวเรือน เฉลี่ย 4.43 คน ส่วนใหญ่เพาะเห็ดเป็นอาชีพหลักในพื้นที่ของตนเอง เฉลี่ย 1.59 ไร่/ฟาร์ม สถานที่ในการทำฟาร์มมีความเหมาะสมมาก 2) การจัดการการผลิตเห็ดขอนขาวมี 2 รูปแบบ คือ การจัดการการผลิตก่อนเชื้อและเปิดดอก และการซื้อก้อนเชื้อมาเปิดดอก 3) การจัดการส่วนประสมการตลาด พบว่าผลผลิตเป็นที่ต้องการของตลาด ผลผลิตมีคุณภาพ เกษตรกรเป็นผู้กำหนดราคาเอง ขายในตลาดท้องถิ่นเป็นหลัก ไม่มีการส่งเสริมการตลาด 4) ต้นทุนและผลตอบแทน พบว่า กลุ่มที่ผลิตก้อนเชื้อและเปิดดอกเอง มีต้นทุนการผลิตต่อก้อน 4.79 บาท มีกำไรต่อก้อน 15.35 บาท ส่วนเกษตรกรที่ซื้อก้อนเชื้อมาเปิดดอก มีต้นทุนการผลิตต่อก้อน 5.98 บาท มีกำไรต่อก้อน 10.99 บาท และ 5) ปัญหา และแนวทางการพัฒนาในการผลิตเห็ดขอนขาวของเกษตรกร พบว่า (1) เกษตรกรขาดความรู้ในการจัดการส่วนประสมการตลาด มีแนวทางพัฒนาโดยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องอบรมให้ความรู้ (2) วัสดุเพาะมีราคาสูงมีแนวทางพัฒนาโดยจัดหาวัสดุเพาะอื่นทดแทน (3) คุณภาพของเชื้อเห็ดที่ไม่มีประสิทธิภาพมีแนวทางพัฒนาโดยจัดหาหัวเชื้อเห็ดที่มีคุณภาพ (4) ปัญหาโรคและแมลงระบาดมีแนวทางพัฒนาโดยวางแผนระบบสุขภาพีบาล และแนวทางป้องกันกำจัดโรคและแมลง

คำสำคัญ การจัดการการผลิตเห็ดขอนขาว ส่วนประสมการตลาดเห็ดขอนขาว ต้นทุนและผลตอบแทน
เห็ดขอนขาว

Thesis title: Production and Marketing Mix Management of Khonkhao Mushroom (*Lentinus squarrosulus* Mont.) by Farmers in Ubon Ratchathani Province

Researcher: Mr. Supat Ngopok; **ID:** 2589002217;

Degree: Master of Agriculture (Agricultural Resources Management);

Thesis advisors: (1) Dr. Sujja Banchongsiri, Associate Professor;
(2) Dr. Parichat Ditakit, Assistant Professor; **Academic year:** 2015

Abstract

The objectives of this research were to 1) study the socio-economic status of farmers; 2) their Khonkha mushroom production management; 3) their Khonkha mushroom marketing mix management; 4) their Khonkha mushroom costs and returns; and 5) problems and suggestions for the development of Khonkha mushroom production.

This research was a survey research. The population consisted of 37 small-scale farmers in Ubon Ratchathani Province who produce Khonkha mushrooms. Data were collected using an interview form consisting of both closed-ended and open-ended questions. Quantitative data were analyzed using frequency, percentage, mean and standard deviation. Qualitative data were analyzed using typological analysis.

The results showed that 1) for the socio-economic status, most of farmers were male, had an average age of 43.73 years old, had finished primary school, had 8.46 years of experience in producing mushroom, and had an average of 4.43 family members in the household. The majority of local farmers produced mushrooms as their primary occupation and owned their land, with an average of 1.59 rai/farm (1 rai = 1,600 m²). Their farm locations were very suitable for mushroom production. 2) There were two patterns in the production management: producing mycelium and growing/harvesting mushroom pins, and bought mycelium culture from elsewhere. 3) For marketing mix management, there were high demands for the farmers' products, products were in good quality, prices of products could be set by the farmers, products were mainly sold in the local area, and there were no marketing promotion. 4) Cost/return analysis showed that the costs for farmers who produced their own mycelium were 4.79 baht per substrate unit and the profits were 15.35 baht per substrate unit of mushrooms. The costs for farmers who bought mycelium culture were 5.98 baht per substrate unit and the profits were 10.99 baht per substrate unit. 5) The problems and suggestions for the development of mushroom production were stated as followed. (1) Farmers were lack of knowledge in marketing mix management. Therefore, responsible departments need to provide training for the farmers. (2) Substrate materials for mushroom culture were expensive. The suggested approach was to search for alternative substrate materials. (3) Tropical white mushroom strains and spores were poor in quality. The suggestion was to find high-quality mycelium cultures. (4) There was a spread of pathogens and insect pests. The suggested approach was to plan the sanitary system and protection for pathogens and insects.

Keywords: Khonkha mushroom production management,
Khonkha mushroom marketing mix, Cost and return of Khonkha mushroom

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จเรียบร้อยด้วยความเสียสละ ความอนุเคราะห์และน้ำใจจากบุคคลหลายฝ่าย โดยเฉพาะความกรุณาของ รองศาสตราจารย์ ดร. สัจจา บรรจงศิริ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ปรีชาดิ ดิษฐกิจ ซึ่งได้ให้คำปรึกษาและชี้แนะแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งลุล่วงไปด้วยดีผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ ที่นี้

ขอกราบขอบคุณ อาจารย์ ดร. อุทัย อันพิมพ์ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้ให้แนวคิดและตรวจสอบแก้ไขเพื่อให้วิทยานิพนธ์ถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ขอกราบขอบพระคุณ คุณแม่บ้าน เาะปก บุพการีที่ให้ทุกสิ่งทุกอย่างกับผู้วิจัยและเป็นกำลังใจที่ยิ่งใหญ่ รวมทั้งอาจารย์และเจ้าหน้าที่ในแขนงวิชาการจัดการการเกษตร วิชาเอกการจัดการทรัพยากรการเกษตรทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทความรู้ ซึ่งได้ประโยชน์ต่อการวิจัยครั้งนี้เป็นอย่างมาก ขอขอบคุณครอบครัว อาจารย์ ดร.อุทัย อันพิมพ์ อาจารย์ศรินรัตน์ จันทพิมพ์ อาจารย์ ดร.บรรทม สุระพร อาจารย์ ดร.สุพัตรา ขจิตโรคา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุภาวดี แก้วระหัน และคุณชื่นดวงใจ คงบาล ที่ให้คำปรึกษา แนะนำการค้นหาข้อมูลความรู้ข่าวสารต่างๆ ทำให้การทำวิจัยครั้งนี้ลุล่วงไปได้ดี และขอขอบคุณปราชญ์ชาวบ้านและสมาชิกเครือข่ายชมรมเห็ดทุกท่าน โดยเฉพาะสวนเห็ดตระการพืชผลที่กรุณาเสียสละเวลาในการให้ข้อมูลเพื่อการวิจัยครั้งนี้

สุดท้ายนี้ผู้วิจัยขอขอบคุณ พี่ชายน้องชายและพี่สาวน้องสาวที่สนับสนุน และคอยให้กำลังใจในการเรียนตลอดมา รวมถึงผู้มีพระคุณทุกท่านที่ได้เอื้อนนามมา ณ ที่นี้ ด้วย

สุพัตน์ เาะปก

ตุลาคม 2559

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	3
ประเด็นปัญหาการวิจัย	3
กรอบแนวคิดการวิจัย	4
ขอบเขตการวิจัย	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	8
การจัดการการผลิตเห็ดขอนขาว	8
การจัดการส่วนประสมการตลาด	17
ทฤษฎีการวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทน	23
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	28
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	31
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	31
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	31
การเก็บรวบรวมข้อมูล	34
การวิเคราะห์ข้อมูล	34

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	35
ตอนที่ 1 สภาพสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรในจังหวัดอุบลราชธานี	35
ตอนที่ 2 การจัดการการผลิตเห็ดขอนขาวของเกษตรกรในจังหวัดอุบลราชธานี	43
ตอนที่ 3 การจัดการส่วนประสมการตลาดเห็ดขอนขาวของเกษตรกร ในจังหวัดอุบลราชธานี	61
ตอนที่ 4 ต้นทุนการผลิตและผลตอบแทนจากการผลิตเห็ดขอนขาวในโรงเรือน ของเกษตรกรในจังหวัดอุบลราชธานี	64
ตอนที่ 5 ปัญหาและแนวทางการพัฒนาในการผลิตเห็ดขอนขาวของเกษตรกร ในจังหวัดอุบลราชธานี	66
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	70
สรุปการวิจัย	70
อภิปรายผล	74
ข้อเสนอแนะ	79
บรรณานุกรม	81
ภาคผนวก	87
ประวัติผู้วิจัย	102

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1 สูตรการทำก้อนเชื้อเห็ด.....	14
ตารางที่ 2.2 ต้นทุนการผลิตเห็ดชนิดต่างๆ.....	17
ตารางที่ 2.3 ค่าเสียโอกาสเงินลงทุนในต้นทุนผันแปรที่เป็นเงินสด.....	25
ตารางที่ 2.4 ค่าใช้ที่ดินของเกษตรกรที่มีดินเป็นของตนเองและเกษตรกรที่เช่าที่ดิน.....	25
ตารางที่ 4.1 สภาพทางสังคมของเกษตรกร.....	36
ตารางที่ 4.2 สภาพทางเศรษฐกิจของเกษตรกร.....	38
ตารางที่ 4.3 จำนวนและรายได้ของเกษตรกร.....	39
ตารางที่ 4.4 จำนวนและรายจ่ายของเกษตรกร.....	41
ตารางที่ 4.5 ความเหมาะสมด้านสถานที่ในการทำฟาร์ม.....	44
ตารางที่ 4.6 ความเหมาะสมด้านสภาพภูมิอากาศ.....	44
ตารางที่ 4.7 ความเหมาะสมด้านระบบการผลิต.....	45
ตารางที่ 4.8 ความเหมาะสมด้านการจัดการโรงเรือน.....	45
ตารางที่ 4.9 ความเหมาะสมด้านการใช้งานของโรงเรือน.....	46
ตารางที่ 4.10 ความเหมาะสมด้านการจัดการผลผลิต.....	46
ตารางที่ 4.11 ความเหมาะสมด้านการสุขาภิบาลฟาร์มเห็ด.....	47
ตารางที่ 4.12 สภาพทรัพยากรการผลิต ด้านทรัพยากรธรรมชาติของเกษตรกร.....	48
ตารางที่ 4.13 สภาพทรัพยากรการผลิต ด้านทรัพยากรมนุษย์ ของเกษตรกร.....	51
ตารางที่ 4.14 การจัดการส่วนประสมการตลาดเห็ดขอนขาวของเกษตรกร ในจังหวัดอุบลราชธานี.....	62
ตารางที่ 4.15 ต้นทุนการผลิตและผลตอบแทนจากการผลิตเห็ดขอนขาว.....	64

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	5
ภาพที่ 4.1 รายได้ของเกษตรกร.....	39
ภาพที่ 4.2 รายจ่ายเฉลี่ยของเกษตรกร.....	40
ภาพที่ 4.3 จำนวนหนี้ของเกษตรกร.....	41
ภาพที่ 4.4 แหล่งที่มาของเงินกู้.....	42
ภาพที่ 4.5 เงินฝากของเกษตรกร.....	42
ภาพที่ 4.6 แหล่งเงินฝากของเกษตรกร.....	43
ภาพที่ 4.7 เห็ดขอนขาวจากการวิจัย.....	53
ภาพที่ 4.8 กระบวนการผลิตเห็ดขอนขาว.....	54
ภาพที่ 4.9 การทำก้อนเชื้อเห็ดขอนขาว.....	56
ภาพที่ 4.10 หม้อนึ่งก้อนเชื้อแบบลูกทุ่ง.....	56
ภาพที่ 4.11 ลักษณะการหยอดและปักก้อนเชื้อเห็ดขอนขาว.....	57
ภาพที่ 4.12 ลักษณะโรงเรือนเปิดดอกเห็ดขอนขาว.....	57
ภาพที่ 4.13 ลักษณะการวางเรียงก้อนเห็ดเพื่อการเปิดดอก.....	58
ภาพที่ 4.14 ลักษณะการเปิดปากถุงและการเกิดดอกเห็ดขอนขาว.....	58
ภาพที่ 4.15 ลักษณะการดูแลรักษาดอกเห็ดขอนขาวในโรงเรือน.....	59
ภาพที่ 4.16 ลักษณะการเก็บดอกเห็ดขอนขาว.....	60
ภาพที่ 4.17 ลักษณะการทิ้งก้อนเห็ดขอนขาว.....	60